

К ВОПРОСУ О ПЕРЕВОДЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

Арсентьева М. Ф., Белорусский государственный университет

В рамках каждого функционального стиля можно выделить некоторые языковые особенности, влияющие на ход и результат процесса перевода весьма значительно. В рамках данной статьи выделяются лексико-грамматические особенности научных, в частности, экономических материалов и, в первую очередь, использование научной терминологии и специальной лексики.

Терминами называются слова и словосочетания, обозначающие специфические объекты и понятия, которыми оперируют специалисты определенной области науки. В качестве терминов могут использоваться как слова, употребляемые почти исключительно в рамках данного стиля, так и специальные значения общеупотребительных слов. Термины должны обеспечивать четкое и точное указание на реальные объекты и явления, устанавливая однозначное понимание специалистами передаваемой информации. Поэтому к этому типу слов предъявляются особые требования. Прежде всего, термин должен быть точным, т. е. иметь строго определенное значение, которое может быть раскрыто путем логического определения, устанавливающего место обозначенного термином понятия в системе понятий данной области науки. Термин должен быть однозначным и в этом смысле независимым от контекста. Иначе говоря, он должен иметь свое точное значение, указанное его определением. Непосредственно связано с точностью термина и требование того, чтобы каждому понятию соответствовал лишь один термин, т. е. чтобы не было терминов-синонимов с совпадающими значениями, так как точная идентификация объектов и понятий затруднена, когда одно и то же именуется по-разному.

В экономической сфере выделяются общеупотребительные, общэкономические термины и специфические термины валютно-финансовой сферы.

Примером общеупотребительных терминов служат такие термины, как *Sicherheit*, *Stabilität*, *Zugang* и т. д. Следующая группа терминов — общэкономические термины, такие как *Markt*, *Inflation*, *Zinsen*. Термины данных групп обычно широко распространены, зафиксированы в словарях, справочниках и не представляют трудности при переводе.

В результате расхождения морфологического строя немецкого и русского языков перед переводчиком возникают объективные трудности перевода специфических терминов валютно-финансовой сферы. Лексика данной сферы представляется весьма динамичной, не все термины зафиксированы в словарях. При переводе таких терминов широко используются приемы переводческих трансформаций, в частности, морфологических трансформаций. Морфологические трансформации включают в себя замену при переводе значения артикля, видовременных категорий и др.

Одним из самых популярных приемов трансформации является замена частей речи. Чаще всего такой морфологической трансформации подвергается имя существительное, при переводе передаваемое более сложной конструкцией с определением, например *Geldpolitik* — денежная политика, *Devisenmarktintervention* — валютная интервенция.

В силу морфологических особенностей немецкого языка при переводе часто используется прием добавления лексических единиц, обусловленный стилистическими соображениями. К примеру, существительное *Verbraucherpreisstabilität* переводится как стабилизация потребительских цен.

Активно используются словообразовательные трансформации при переводе сложных слов, например *Leistungsbilanzdefizit* — дефицит баланса по текущим операциям.

Осложняет перевод и наличие терминов-синонимов с совпадающими значениями, когда точная идентификация объектов и понятий затруднена. К примеру, в контексте изучения темы валютной политики трудности вызывает перевод немецкоязычного термина *Kapitalmarkt*, что переводится как рынок капитала и рынок долгосрочного кредитования. Это, в свою очередь, вынуждает переводчика обращаться к специальной экономической литературе.

Делая вывод, необходимо отметить неоспоримость того факта, что экономический перевод требует от переводчика специальных знаний и умений: владения экономической и финансовой терминологией.

КАТЭГОРЫЯ ПРАСТОРЫ Ў БЕЛАРУСКАЙ І АНГЛІЙСКАЙ ФРАЗЕАЛОГІІ

Арыёмава В. А., Назарава Г. П., Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Праблемы ўвасаблення паняццёвых катэгорый у неблізкароднасных мовах з'яўляюцца актуальнымі ў сувязі з распрацоўкай пытанняў узаемаадносін мовы і мыслення. Прастора, як першая рэалія быцця, што ўспрымаецца і дыферэнцуецца чалавекам, не раз становілася прадметам даследавання мовазнаўцаў. Аднак беларускія прасторавыя фразеалагічныя адзінкі (ФА) ў супастаўленні з фразеалагізмамі англійскай мовы заставаліся недаследаванай вобласцю айчынай лінгвістыкі.

Праведзенае намі кантрастыўнае вывучэнне беларускіх і англійскіх фразеалагічных сродкаў прасторавай намінацыі дазваляе зрабіць шэраг вывадаў.

1. Катэгорыя прасторы ў беларускай і англійскай фразеасістэмах — поліцэнтрычная структура з чатырма інварыянтнымі семантычнымі прыметамі: перамяшчэнне, месцазнаходжанне, метрыка і тапалогія. Упершыню вылучаныя ў беларускім і англійскім фразеалагічных прасторавых корпусах 11 фразеасемантычных груп з семантыкай перамяшчэння (*фазавасць, напрамак, асяроддзе, сродак, характар, хуткасць*), месцазнаходжання (*месцазнаходжанне з пазначэннем блізкасці/адаленасці, месцазнаходжанне без пазначэння блізкасці/адаленасці*), метрыкі (*памер, кантынгуальнасць*) і тапалогіі (*форма*) маніфестуюць тэматычнае адзінства фразеалагічнай рэпрэзентацыі прасторавага фрагмента рэчаіснасці і адлюстроўваюць складаны іерархічны характар катэгорыі прасторы ў беларускай і англійскай лінгвакультурах.

2. Беларускія і англійскія фразеалагізмы з прасторавай семантыкай рэалізуюць універсальныя характарыстыкі катэгорыі прасторы, што грунтуюцца на агульных для носьбітаў гэтых моў заканамернасцях разумовых працэсаў, і яе нацыянальна-спецыфічныя аспекты, прадвызначаныя інтра- і экстралінгвістычнымі фактарамі. Універсальнымі прасторавымі ўласцівасцямі выступаюць антрапацэнтрычнасць, непарыўнасць з часам, акалічнасна-працэсуальны характар. Беларуская і англійская нацыянальна-спецыфічная маркіраванасць фразеалагічнай рэпрэзентацыі катэгорыі прасторы, упершыню вызначаная ў даследаванні, праяўляецца на лінгвакультуралагічным, аксіялагічным, сацыякультурным і перцептыўным узроўнях. Лінгвакультуралагічныя несупадзенні вызначаюцца міфалагізацыяй прасторы ў беларускай мове і асэнсаваннем прасторавых характарыстык ў хрысціянскай традыцыі носьбітамі англійскай мовы. Аксіялагічная ідэатнічнасць маніфестуецца эмагійнасцю катэгорыі прасторы для беларусаў і нейтральнасцю ў плане эмоцый для носьбітаў англійскай мовы. Сацыякультурная спецыфіка праяўляецца ў дакладнай структурацыі асобаснай прасторы моўцы для англічан і дапушчэнні меншай адлегласці паміж удзельнікамі камунікатыўных зносін для беларусаў. Перцептыўныя адрозненні рэпрэзентуюцца праз пераважна зрокавае ўспрыманне прасторавых характарыстык носьбітамі беларускай мовы і магчымасць іх слыхавай перцепцыі ў англійскай лінгвакультуры.

3. Несупадзенне фразеалагізацыі кагнітыўнага прасторавага досведу носьбітаў беларускай і англійскай моў дэтэрмінуе колькасныя і якасныя разыходжанні беларускіх і англійскіх фразеалагізмаў з прасторавай семантыкай. Гэта праяўляецца ў наступных тыпах іх міжмоўнай карэляцыі: фразеалагічныя поўныя эквіваленты, эквіваленты з вобразнай нацыянальнай спецыфікай, безэквівалентныя ФА. Дамінантнымі тыпамі міжмоўнага беларуска-англійскага фразеалагічнага паралелізма выступаюць поўныя фразеалагічныя эквіваленты (48,3 %) і эквіваленты з вобразнай нацыянальнай спецыфікай (46,3 %). Безэквівалентныя беларускія ФА маюць найменшую ўдзельную